

MAKTAB PSIXOLOGINING O‘QUVCHILAR SHAXSIYATI VA EMOTSIONAL RIVOJLANISHINI QO‘LLAB-QUVVATLASHDAGI O‘RNI VA AHAMIYATI

Almirov Nazar Sheraliyevich
Qashqadaryo viloyati Dehqonobod
tumani 83-maktab psixologi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktab psixologining o‘quvchilar shaxsiyati va emotsional rivojlanishini qo‘llab-quvvatlashdagi o‘rni va ahamiyati yoritilgan. O‘quvchilarning psixologik salomatligini mustahkamlash, ijobiy shaxsiy sifatlarni rivojlantirish, emotsional barqarorlikni shakllantirish hamda ta‘lim jarayoniga muvaffaqiyatli moslashuvini ta‘minlashda maktab psixologining faoliyati tahlil qilingan. Shuningdek, psixologik diagnostika, profilaktika, maslahat berish va korreksion ishlarning o‘quvchilar shaxsiy kamoloti hamda ijtimoiy munosabatlarining rivojlanishiga ta‘siri ochib berilgan. Maqolada maktab psixologik xizmatining zamonaviy ta‘lim tizimidagi ahamiyati va uning o‘quvchilarning har tomonlama barkamol shaxs sifatida shakllanishidagi o‘rni ilmiy-nazariy jihatdan asoslangan.

Kalit so‘zlar: maktab psixologi, psixologik xizmat, shaxs rivojlanishi, emotsional rivojlanish, psixologik salomatlik, emotsional barqarorlik, psixologik diagnostika, psixologik profilaktika, psixologik maslahat, korreksion ishlar, o‘quvchi shaxsi, ijtimoiy moslashuv, ta‘lim jarayoni.

Kirish

Zamonaviy ta‘lim tizimida o‘quvchilarning nafaqat bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirish, balki ularning shaxsiy hamda emotsional kamolotini ta‘minlash ham muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Bugungi kunda jamiyatda kechayotgan ijtimoiy, iqtisodiy va axborot texnologiyalari bilan bog‘liq o‘zgarishlar bolalar va o‘smirlarning ruhiy holatiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatmoqda. Bunday sharoitda o‘quvchilarning psixologik salomatligini saqlash, ularda ijobiy hayotiy pozitsiyani shakllantirish, emotsional barqarorlikni rivojlantirish hamda turli psixologik muammolarning oldini olishda maktab psixologining o‘rni alohida ahamiyat kasb etadi. Maktab psixologi ta‘lim muassasasida o‘quvchilar, ota-onalar va pedagoglar o‘rtasidagi samarali hamkorlikni ta‘minlovchi muhim mutaxassis hisoblanadi. U o‘quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini o‘rganadi, ularning qobiliyat va imkoniyatlarini aniqlaydi, psixologik qiyinchiliklarni bartaraf etishga ko‘maklashadi hamda sog‘lom psixologik muhitni shakllantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, psixolog tomonidan olib boriladigan diagnostik, profilaktik, maslahat va korreksion ishlar o‘quvchilarning

shaxsiy rivojlanishi, o'ziga bo'lgan ishonchi, muloqot madaniyati va emotsional holatining yaxshilanishiga yordam beradi.

O'quvchilarning shaxs sifatida shakllanishi murakkab va uzluksiz jarayon bo'lib, unda emotsional rivojlanish muhim o'rin tutadi. Emotsional jihatdan barqaror, o'z his-tuyg'ularini boshqara oladigan va atrofdagilar bilan sog'lom munosabatlar o'rnatishga oladigan o'quvchilar ta'lim jarayonida ham yuqori natijalarga erishadilar. Shu sababli maktab psixologining faoliyati o'quvchilarning har tomonlama barkamol shaxs bo'lib voyaga yetishida muhim omillardan biri sanaladi.

Mazkur maqolada maktab psixologining o'quvchilar shaxsiyati va emotsional rivojlanishini qo'llab-quvvatlashdagi o'rni, psixologik xizmatning asosiy yo'nalishlari hamda uning ta'lim-tarbiya jarayonidagi ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Maktab psixologi ta'lim muassasasida o'quvchilarning psixologik salomatligini muhofaza qilish, ularning shaxsiy va emotsional rivojlanishini qo'llab-quvvatlash hamda ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi muhim mutaxassis hisoblanadi. O'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini inobatga olgan holda tashkil etilgan psixologik xizmat ularning barkamol shaxs sifatida shakllanishiga yordam beradi. Shaxs rivojlanishi insonning o'z imkoniyatlarini anglash, mustaqil fikrlash, maqsad qo'ya olish va ijtimoiy munosabatlarda faol ishtirok etish jarayonini o'z ichiga oladi. Maktab psixologi o'quvchilarning qiziqishlari, ehtiyojlari, qobiliyatlari va shaxsiy xususiyatlarini aniqlash orqali ularning individual rivojlanishiga ko'maklashadi. Psixologik diagnostika metodlari yordamida o'quvchilarning intellektual salohiyati, emotsional holati, muloqot madaniyati va ijtimoiy moslashuv darajasi o'rganiladi. Olingan natijalar asosida psixolog tomonidan rivojlantiruvchi va korreksion dasturlar ishlab chiqiladi. O'quvchilarning emotsional rivojlanishi ularning ruhiy salomatligi va ijtimoiy moslashuvining muhim omillaridan biridir. Emotsional rivojlangan o'quvchi o'z his-tuyg'ularini anglay oladi, ularni boshqaradi hamda atrofdagilar bilan sog'lom munosabatlar o'rnatishga qodir bo'ladi. Maktab psixologi turli treninglar, suhbatlar va psixologik mashg'ulotlar orqali o'quvchilarda emotsional intellektni rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu esa ularda stressga chidamlilik, o'ziga ishonch, sabr-toqat va muammolarni konstruktiv hal qilish ko'nikmalarining shakllanishiga yordam beradi. Psixologik profilaktika ishlari maktab psixologi faoliyatining asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Profilaktik tadbirlar orqali o'quvchilar orasida uchrashi mumkin bo'lgan tajovuzkorlik, xavotirlanish, tushkunlik, nizolar, internet va ijtimoiy tarmoqlarga qaramlik kabi muammolarning oldi olinadi. Psixolog o'quvchilar bilan muntazam ravishda ishlash orqali salbiy holatlarning ilk belgilarini aniqlaydi va ularni bartaraf etish choralarini ko'radi.

Maktab psixologi ota-onalar va pedagoglar bilan ham yaqin hamkorlikda faoliyat yuritadi. Ota-onalarga farzand tarbiyasida uchraydigan psixologik muammolar bo'yicha tavsiyalar beradi, pedagoglarga esa o'quvchilarning psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda samarali ta'lim-tarbiya usullarini qo'llash bo'yicha maslahatlar beradi. Ushbu hamkorlik o'quvchi uchun qulay psixologik muhit yaratishga va uning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Bugungi kunda maktablarda inklyuziv ta'limni rivojlantirish jarayonida ham psixologning o'rni muhimdir. Turli ehtiyojlarga ega bo'lgan o'quvchilarning jamoadagi o'rnini mustahkamlash, ularning tengdoshlari bilan samarali muloqot qilishiga ko'maklashish va ijtimoiy moslashuvini ta'minlash psixolog faoliyatining ustuvor vazifalaridan biridir.

Shuningdek, kasb-hunarga yo'naltirish ishlari ham maktab psixologi faoliyatining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Psixolog o'quvchilarning qobiliyatlari, qiziqishlari va moyilliklarini o'rganib, ularga kelajak kasbini ongli ravishda tanlashda yordam beradi. Bu esa yoshlarning o'z imkoniyatlarini to'g'ri baholashiga va kelajakdagi muvaffaqiyatli faoliyati uchun mustahkam poydevor yaratishga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, maktab psixologi o'quvchilarning shaxsiy va emotsional rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda muhim o'rin tutadi. Uning faoliyati o'quvchilarning psixologik salomatligini mustahkamlash, ijobiy shaxsiy sifatlarni rivojlantirish, emotsional barqarorlikni shakllantirish hamda ta'lim jarayoniga muvaffaqiyatli moslashuvini ta'minlashga xizmat qiladi. Psixologik diagnostika, profilaktika, maslahat va korreksion ishlar orqali o'quvchilarning individual imkoniyatlari aniqlanib, ularning har tomonlama rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratiladi. Shuningdek, maktab psixologining ota-onalar va pedagoglar bilan hamkorlikda olib boradigan faoliyati ta'lim muassasasida sog'lom psixologik muhitni shakllantirishga, o'quvchilarning ijtimoiy faolligi va muloqot madaniyatini rivojlantirishga yordam beradi. Bu esa o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi, hayotiy qiyinchiliklarni yengib o'tish ko'nikmalarini mustahkamlaydi va ularni jamiyatning faol a'zosi sifatida shakllanishiga xizmat qiladi. Demak, maktab psixologik xizmati zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismi bo'lib, o'quvchilarning barkamol shaxs sifatida kamol topishida, ularning ruhiy salomatligini saqlashda va kelajakdagi muvaffaqiyatli hayot faoliyatiga tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli maktab psixologi faoliyatini yanada takomillashtirish va uning imkoniyatlaridan samarali foydalanish bugungi ta'lim tizimining dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Karimova V.M. Psixologiya. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.

2. G‘oziev E.G‘. Yosh davrlari psixologiyasi. – Toshkent: Universitet, 2018.
3. Nishonova Z.T. Rivojlanish psixologiyasi va pedagogik psixologiya. – Toshkent: O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2017.
4. Davletshin M.G. Pedagogik psixologiya asoslari. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.
5. Vohidov M.V. Bolalar va o‘smirlar psixologiyasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2016.
6. Musurmonova O. Oila ma’naviyati va tarbiya asoslari. – Toshkent: Fan, 2019.
7. To‘xtaboyeva M. Psixologik maslahat va profilaktika ishlari. – Toshkent: Innovatsiya, 2021.